

Den perverterede krop og dødsdriften.

*... dette farligste men samtidig
mest uskyldige af alle goder.
Friedrich Hölderlin*

Vi har nu igen for os at *finde ud af sado-masochismen*. Lige som de foregående år tager vores vinter-seminar udgangspunkt i kroppen, hvorfor det i denne omgang bliver spørgsmålet: Hvorledes inddrages kroppen i den subjektiv position, når man ydermere ved, at sado-masochismen er et driftsgrundlag for subjektet. At ville tale om den således perverterede krop er ikke for at give den en prædikativ bestemmelse, eventuelt tillagt en fysisk størrelse, men et forsøg på at angive et forhold, vi er ude efter at analysere, som dødsdriften vedholdende gør gældende i sit tavse virke. Vores ærinde kan derfor heller ikke undgå at tage bestik af vores samtid, med dens etiske, politiske og teoretiske udfordringer hvad angår subjektiveringen, og dermed de diskurser der nu hersker og hænger, med fascismens lokkende toner igen i horisonten. Hvis analytikerens ansvar består i solidarisk at lytte til de mennesker, som kommer og beder om vores hjælp og viden, så de selv finder ud af deres labyrint, da må analytikerens også være med til at forstå hvordan den er kommet i stand og, f.eks. hvordan sado-masochismen har kunnet bemægtige sig kroppen.

Hvilket f.eks. sker når kroppen (*Leib*) uden videre forveksles med organismen (*Körper*) og objektiveres som domænet for videnskaben, så diskurserne alene følger fascinationen over den teknologiske beherskelse af en stadig voksende totalitet af kredsløb i kroppens fysiologi, herunder neurologi, som tegner sig klart og kan forudsige hændelser i enhver metabolisme, men som derfor taber subjektet af syne og på gulvet og kun kan tilbyde det masochismen som opsamlingssted. Eller også toksisk misbrug (hvilket i længden kommer ud på det samme), for farmakologien er en produktiv og økonomisk udbytterig søster til den forskende medicinske videnskab, hvormed blindgyden strækker sig længere og længere udi det uendelige.

Subjektet kan næppe tilegne sig al den viden der produceres videnskabeligt, men idet det roligt og tillidsfuldt (eller angstfyldt men troende) lægger hovedet på blokken for indgreb af enhver art, er der næppe særlig mange ender at spinde på de problematikker som dermed gøres gældende – etisk, politisk, økonomisk. For ved enhver af disse praksisser drejer sig om grænser for magt, for beherskelse, for imperialistisk herredømme af én eneste diskurs, som hele tiden diskuterer med sig selv, og finder på nyt, men som i grunden har reduceret mennesket til den maskine, som maskinen kan omfatte. På vrang-siden har vi at gøre med religion og esoteriske tilgange til sjælen i kroppen, eller ånden, der holder sammen på det hele, for psykologien har for længe siden opgivet ævred til teknologien.

Over for en sådan overmagt er der kun underkastelsens forskellige modi at ty til. Derfor møder vi dér driftsformerne, først og fremmest de sado-masochistiske. Og fordi det er med dem, subjektet knytter sig til den Anden og lader kroppens angst og nydelsesformer udspille sig deri, har vi en interesse i at anskueliggøre den lovmæssighed der synes gældende i sproget og diskurserne, for det er i og med sproget, dette farligste men samtidig mest uskyldige af alle goder, produktionen af subjektiveringsformerne kommer i stand.

Det er hvad vores kommende vinterseminar, med vores midler, vil forsøge at bringe yderligere klarhed over. Programmet omfatter denne gang 8 oplæg, der spænder over klinik, videokunst, litteratur, filosofi og logik. Vi har forsøgt at give tid til både rimeligt omfattende fremlæggelser og diskussion.

Lis Haugaard

* * *

ARGUMENTER

Frank Grohmann,

"Masochismens økonomiske problem"... og *Theodor Reiks forsøg på at løse det.*

Da Theodor Reik tager stilling i diskussionen om lægmandsanalysen, understreger han først og fremmest det afgørende standpunkt ud fra hvilket Sigmund Freud et år forinden havde perspektiveret spørgsmålet: "psykoanalysen er en ny videnskab *sui generis*" (sådan lyder det næsten ordret fra Freuds egen tekst) — for i samme åndetræt straks derefter at tilføje: "hvad angår dens metode, så står skriftemålet analysen nærmere end den kliniske anamnese gør."

Derved er Theodor Reiks egen tydning af psykoanalysen som "Verfahren" allerede ganske præcis benævnt. Der er heller ikke megen tvivl hvad angår Reiks tilgang til spørgsmålet om selve objektet for den ny videnskab; i den forbindelse havde Freud så tidligt som i 1914 i et brev til Reik slået tonen an: "måske skal De slås med en portion skyldbevidsthed i Dem selv, som tvinger Dem til at ødelægge noget ellers fordelagtigt for Dem."

At der til trods for gensidig sympati og respekt fra starten af går noget uforløst igennem forholdet mellem begge mænd, dette skyldes altså ikke mindst 'en vis portion masochisme' som gør sig gældende undervejs og også kommer til at stå i vejen i det følgende. Dette uforløste fremhæves endnu en gang helt til sidst, i og med at Reik —til trods for både nøjagtigheden ved udpegningen af selve objektet for undersøgelsen og stringensen i fremgangsmåden— i sidste ende ikke når at fremlægge sine resultater inden Freud dør.

På baggrund af min læsning af bogen *Aus Leiden Freuden* (1940), som han havde skrevet til Freud i forlængelse af deres fælles lydhørhed overfor masochismens økonomiske problem (jvf. Freud 1924), skal vi se nærmere på Theodor Reiks forsøg på, ikke kun at løse dette problem, men ligeledes at forløse overføringen til sin mester.

Christian Balslev van Randwijk,

En rem af huden – Om sex, død og den afskyelige kropps nydelse

I George Batailles narrative *œuvre* indtager kroppen, og navnlig dens åbninger og det der kommer ud af dem, en særlig plads. Dette oplæg vil præsentere nogle tanker om netop Batailles fortællingers arbejde med kroppens ”væmmelige” aspekter, og afsondringer, og den rolle de spiller i livets og dødens erotik. En sådan undersøgelse kommer uundgåeligt også ind på Bataille selv, og især hans stil, idet det er umuligt at læse hans fortællinger uden at spørge sig selv; ”hvorfør læser jeg det her?”

Jane Bykær,

Overføringen i en paranoid struktur

Oplægget tager udgangspunkt i en case med en paranoid klient. Med paranoiaen er vi i et rum der blot sparsomt er sat og hvor udvendigt og indvendigt er et enten-eller. Tiden er her fikseret til een scene eller rettere, et særligt tid-rum undslipper tiden. Fantasmer udspiller sig på særlige måder i overføringen og i det sociale rum. Adgangen til det reelle er vanskeliggjort, skrøbeligt og til tider sat helt ud af kraft. Visheden er da orienteringen. Det giver selvsagt en særlig overføring. Hvordan kan analysen kaste lys over arbejdsfeltet i og med overføringen i en sådan struktur?

Jonas Georg Christensen,

Imellem objekt, scene og institutionelt rum

Er en 35 min. video-reportage, hvori undertegnede ’kamerablik’ og skrift bærer en – æstetisk udformet – fremstilling af forskelligartede kulturelle (arne-)steder. Bevægende sig fra *Moesgaard Museum (MOMU)* over Cardiff and Millers lydværk “The Forty Part Motet” (installeret på *ARoS*) og videre til ’op-trædener’ ved *AARHUS INTERNATIONAL SUPERNOISE FESTIVAL* (2015) gives der møder med kulturelle og kunstneriske medieringsformer anno 2000+.

Her ses menneskekroppe, såvel som bygninger og hele byer (fx. Aarhus) samt deres institutioner som perverterede korpusser, hvilket igen sætter nydelse og/eller ubehag på menuen.

Sigurd Baark,

Deleuzes Sacher-Masoch – lov, dialektik, og humor

I sin lille bog om Kant, skitserer Gilles Deleuze den rolle som tænkningen tager i Kant's filosofi: det dømmende tribunal. I denne bogs læsning, er Kants filosofi en lovens og institutionernes tænkning, der næres af menneskelig skyldfølelse. I sit studie af Sacher-Masoch udarbejder Deleuze en form for modsvar på dette billede af den Kantianske filosofi. Sacher-Masoch udvikler i sine skrifter et dialektisk opgør med loven og autoriteten, hvor en mulig kontrakt imellem gerningsmand og offer åbner op for en radikal gentænkning af autoritet som institution. Det sker blandt andet ved at se humoren, som en central form for modstand. Det er netop dette forhold imellem lov, humor og dialektik, som jeg vil undersøge i lyset af Deleuzes studie af Masochismen.

Osvaldo Cariola,

Foucaults skalpel

I 1967 beretter Michael Foucault om følgende hændelse:

« Et mareridt forfølger mig siden min barndom: Jeg ser for mig en tekst som jeg ikke kan læse, eller kun kan dechifre en forsvindende del af. Jeg foregiver at jeg læser den, jeg ved at jeg opdiger. Pludselig bliver teksten fuldstændig utydelig så jeg hverken kan læse eller finde på. Min hals lukker til. Jeg vågner. »¹

På denne baggrund og uden at psykologisere vil jeg kommentere hans tekst *Le beau danger*.

1. Michel Foucault, *Dits et Écrits*, 1967, n° 48, t. 1, p. 623.

Peter Andreasen,

Subjektiveringens vanskeligheder

Jeg vil invitere til en fælles drøftelse af en antagelse om, at de forhold der syntes at kendetegne retspræsidenten, Daniel Paul Schrebers individuelle lidelse, nemlig at hans sjæleliv led under en *mangelfuld autoriserende symbolisering* – hvilket afsløredes, da omstændighederne pressede sig på, og fik det hele til at gå amok i vokale hallucinationer til den ene side og narcissistisk nydelse til den anden – fremstår som et *kollektivt træk* for subjektiviteten i denne periode af kapitalismen, der kendetegnes ved neoliberalismen. Heldigvis ikke med samme ulykkelige konsekvenser for alle som for Dr. Schreber, selv om det naturligvis også forekommer (endda i stigende grad, også for børn og unge), men således at forstå, at den subjektive driftsmetabolisme vanskeliggøres af en 'overvældende realitet', og effekterne forekommer at være et *overskud af libidiniseret kropslighed*, der ikke symboliseres og subjektiveres og ikke bringes til at spille med i individernes omgang med hinanden og i de symbolske strukturer, der er regulerende for deres samvirke.

Hvorledes nutidens *overskud af narcissistisk libido* håndteres, afhænger af den enkeltes subjektive position, men noget tyder på at der siden midten af 1900-tallet har udviklet sig en lang række kollektive omgangsformer, der har til formål at *håndtere* en spændingstilstand, som vi forsøger at slippe af med i forbrug og alle mulige og umulige kropslige symptomale aktiviteter, hvis dette da 'lykkes' for os, eller i modsat fald, i ren- dyrkede kropslige symptomer

Lis Haugaard,

Skrive sadismen ud af kroppen

Jeg vil tale indirekte om et aspekt af nazismen som blev udøvet på meget effektiv vis i udryddelseslejrene, jeg vil tale om sadismen, via bøgerne skrevet af en fransk forfatter Charlotte Delbo, der sammen med 230 kvinder i 1943 sendtes fra Compiègne i Frankrig til Auschwitz. Hun overlevede og skrev derefter derom, til sin død i 1985. "Ingen af os vil vende tilbage" hedder den første "beretning", som hun skriver i 1946, lige så snart hendes krop er kommet sig, herefter følger "En unødvendig viden", og "Vore dages målestok". En fjerde bog i den samme serie hedder "Konvojen fra den 24. januar 1943".

Jeg vil forsøge så sobert som muligt, uden rædselsdetaljer, at fremhæve nogle træk i det, der holder disse kvinder sammen igennem de tyve måneder i Auschwitz (herunder kammeraternes dødsfald), og den opløsning af deres fællesskab, Charlotte Delbo beskriver, da de overlevende sidder i flyet hjem til Paris fra Sverige:

"På hjemrejsen var jeg sammen med mine kammerater, de overlevende blandt mine kammerater. De sad tæt på mig i flyet og efterhånden som tiden gik hurtigere og hurtigere, blev de gennemsigtige, mere og mere gennemsigtige, de tabte farve og form. Alle båndene, alle lianer der forbandt os imellem os, med hinanden, blev allerede løsnet. Kun deres stemmer blev og også de fjernede sig efterhånden som Paris nærmede sig. Jeg betragtede dem forvandle sig for øjnene af mig, blive transparente, blive slørede, blive til spøgelser. Jeg kunne stadig høre dem, jeg begyndte at ikke længere kunne forstå hvad de sagde. Da vi ankom, kunne jeg ikke længere genkende dem. I mængden af folk, der ventede på os, smuttede de, forsvandt, genfandt en skikkelse et øjeblik, så uåndgribelige, så irreelle, så flygtige, at jeg tvivlede på jeg selv eksisterede... "

Den krop, som er én (men hvordan?), båret af hver enkelt, i Auschwitz, forsvinder i det øjeblik, kvinderne, de overlevende, vender hjem til en normal (?) eksistens. Det er en proces, kun litteraturen, skriften, kan skrive, indefra, og Charlotte Delbos bøger får den frem for læseren på en måde, jeg gerne vil gøre rede for, i forbindelse med vinterseminarets emne, som titel vælger jeg for nemheds skyld "sadismens krop": denne term må betragtes som en foreløbighed, noget, oplægget vil forsøge at give krop (sic!), fordi jeg mener, forfatteren Delbo gør det i sine bøger og dermed overlever hun, overleverer til os noget som er usigeligt.

T. E. Lawrence har i *The Mint* (1936) beskrevet en afsubjektivering i hærens regime, hvori masochismen udgør et fællestræk for gruppen, og den vil jeg med en enkelt henvisning inddrage.

PROGRAM FOR DAGENE 21-22. JANUAR

Lørdag 21/1/2017

- 10:00 Frank Grohmann,
"Masochismens økonomiske problem"... og Theodor Reiks forsøg på at løse det.
- 11.15 Christian Balslev van Randwijk,
En rem af huden – Om sex, død og den afskyelige krops nydelse
- 14:00 Jane Bykær,
Overføringen i en paranoid struktur
- 15:15 Jonas Georg Christensen,
Imellem objekt, scene og institutionelt rum

Søndag 22/1/2017

- 10:00 Sigurd Baark,
Deleuzes Sacher-Masoch – lov, dialektik, og humor
- 11.15 Osvaldo Cariola,
Foucaults skalpel
- 14:00 Peter Andreasen,
Subjektiveringens vanskeligheder
- 15.15 Lis Haugaard,
Skrive sadismen ud af kroppen, Om Charlotte Delbos forfatterskab "Efter Auschwitz"

Dato:

21. og 22. januar 2017

Tid:

10 til 16 begge dage
(frokostpause ved 12:30 tiden)

Sted:

Frederiksholms Kanal 2, 2.th; 1220 København K

Pris:

300 kr.